

Varne sobe za injiciranje drog – tudi v Sloveniji?

Matjaž Ambrož¹

Kot odgovor na represivno politiko do prepovedanih drog, ki ni dala željenih rezultatov, obenem pa je imela tudi številne negativne učinke, so se izoblikovale strategije zmanjševanja škode. Te strategije si namesto nerealističnega cilja – z represivnimi in terapevtskimi ukrepi vse uživalce v končni fazi pripraviti do abstinence – postavljajo bolj pragmatične cilje: ublažiti škodljive posledice, ki so povezane z uživanjem drog. V Sloveniji nekatere strategije zmanjševanja škode izvajamo od začetka devetdesetih let, vse bolj pa postaja aktualna debata o tem, ali naj tudi pri nas uvedemo varne sobe, to je prostore, kjer naj bo uživalcem dana možnost za manj stresno, manj socialno stigmatizirano in bolj higiensko injiciranje prepovedanih drog. Ta debata ima tudi kazenskopravno razsežnost, saj je po veljavnem slovenskem kazenskem pravu kaznivo dati na voljo prostore za uživanje prepovedanih drog. V članku je predstavljenih več možnosti, kako to pravno oviro preseči, pri čemer se avtor zavzame za to, da bi status varnih sob uredili v posebnem zakonu.

Ključne besede: varne sobe, prepovedane droge, Slovenija, Švica, Nemčija.

UDK: 613.83:178.8

Uvod

Izkušnje držav, ki so ubrale izrazito represivno politiko do drog, pogosto imenovano tudi »vojna«² proti drogam, so pokazale vsaj dvoje: politika prepovedi in preganjanja ni dala željenih rezultatov, hkrati pa je prinesla precejšnjo postransko škodo. Imperativ brezpogojnega abstiniranja in ozdravitve je prispeval k temu, da so se uživalci prepovedanih drog, ki te zahteve niso bili sposobni ali pa je niso hoteli izpolniti, zatekli k socialno stigmatiziranim, higiensko oporečnim in s tem zdravstveno posebej tveganim načinom uživanja prepovedanih drog (vbrizgavanje v straniščnih prostorih barov, železniških postaj, v zapuščenih sloopjih in vagonih, parkih, voda zajeta iz luž in straniščnih školjk, uporaba nesetrilnih igel, pogosto slabe možnosti za pravočasno medicinsko intervencijo v primeru predoziranja³).

Kot odgovor na probleme, ki jih je prinesla represivna naravnana politika, so se v osemdesetih letih minulega stoletja izoblikovale strategije zmanjševanja škode. Te strategije temeljijo na pragmatičnem spoznanju, da so droge pojav, ki obstaja v vseh civilizacijah in v vseh ureditvah, in ki ga ni mogoče povsem odpraviti.³ Vprašljivo je celo, če so poskusi odpraviti uživanje prepovedanih drog sploh legitimni, saj je že sama opredelitev, katere droge naj bodo dovoljene in katere prepovedane, bolj ali manj arbitrarna. Hkrati pa gre za poseganje v pravico ljudi, da prosto upravljajo s svojim telesom, torej da vanj tudi prosto vnašajo različne substance po lastni presoji.⁴ Namesto nerealističnega cilja z represivnimi in terapevtskimi ukrepi vse uživalce v končni fazi pripraviti do abstinence, si

strategije zmanjševanja škode postavljajo bolj pragmatične cilje: ublažiti in zmanjšati škodljive posledice (ne le zdravstvene, temveč tudi socialne), ki so povezane z uživanjem drog. Pragmatičnost ciljev strategij zmanjševanja škode je v tem, da si ne prizadevajo dokopati se do »končne rešitve«⁵ problema uživanja prepovedanih drog⁵, temveč se ravnajo po tistem, kar lahko reši življenje, prepreči širjenje nalezljivih bolezni in zmanjša socialno stigmatizacijo uživalcev.

Strategije zmanjševanja škode so se uveljavile zlasti v Evropi in Avstraliji, v ZDA pa le v manjšem obsegu. V Sloveniji so se prvi odzivi na ideje o zmanjševanju škode začeli v devetdesetih letih minulega stoletja; prva razdeljevalnica igel je pri nas začela delovati leta 1991, približno deset let po prvih razdeljevalnicah v zahodnoevropskih državah.

Eno ključnih vprašanj, povezanih s uresničevanjem programov zmanjševanja škode je, kako obširno te programe zastaviti in kaj vse naj obsegajo. V devetdesetih letih minulega stoletja so se zahodnoevropske države soočale z dilemo, ali naj programi zmanjševanja škode zaobsežejo tudi t.i. varne sobe⁶ – prostore, kjer naj bo uživalcem prepovedanih drog dana možnost za manj stresno, manj socialno stigmatizirano in bolj higiensko injiciranje prepovedanih drog. S približno desetletno zamudo (podobno kot v primeru razdeljevalnic igel) se debata o varnih sobah seli tudi k nam.

V tem članku ne morem obširneje razpravljati o strategijah zmanjševanja škode, kar navsezadnje niti ni potrebno, saj je

¹ Matjaž Ambrož, doktor pravnih znanosti, asistent na Pravni Fakulteti Univerze v Ljubljani, Poljanski nasip 2, 1000 Ljubljana

² Prim. Körner, 1994, str. 683-686

³ Flaker 1999, str. 209.

⁴ Prim. Kanduč 1999, str. 256-258.

⁵ Flaker 1999, str. 209.

⁶ Nem. *Gesundheitsraum, Konsumraum*, pogovorno tudi *Drückraum*, v Švici jih imenujejo tudi *Gassenzimmer, Fixer-Stübl, Fixer-Pavilion, Tschönki-Room*. Angl. *public injection room*, pogovorno tudi *shooting room*.

problematika pri nas že temeljito in izvrstno obdelana.⁷ Prav tako ni moj namen splošno razpravljati o koristnosti varnih sob. V članku želim odgovoriti na veliko ožje in pravzaprav precej suhoparno vprašanje: Kakšne so pravne možnosti ustanavljanja varnih sob v Sloveniji?⁸

Čeprav je vprašanje pravne ureditve obratovanja varnih sob bržkone manj zanimivo od političnih, socialnih in še katerih razsežnosti ustanavljanja in obratovanja varnih sob, ni nepomembno. Tuje izkušnje, ki jih predstavljam v nadaljevanju, kažejo, da so se številna kopja lomila ravno pri vprašanju pravne sprejemljivosti varnih sob in da je bilo večkrat zgolj od razlage predpisov odvisno, ali upravljalec varne sobe opravlja družbeno koristno dejavnost, ali pa je storilec (nadaljevanega) kaznivega dejanja omogočanja uživanja prepovedanih drog.

Uvedba in delovanje varnih sob v Švici

V Švici so prve varne sobe začele obratovati leta 1990 na podlagi pravnega mnenja, ki ga je pripravil profesor Hans Schultz z Univerze v Bernu.⁹ Avtor izhaja v mnenju zlasti iz predpostavke, da realistična politika do prepovedanih drog ne more biti naravnana izključno prohibitivno, temveč mora zasledovati tudi preventivne cilje, vključno z povečevanjem možnosti preživetja odvisnikov. Z razlago razvoja švicarskega prava na področju prepovedanih drog dokazuje, da je to tudi stališče zakonodajalca, in da je – kljub tedanjemu pomanjkanju izrecnih zakonskih določb – obratovanje varnih sob pravno sprejemljivo.

Med prvimi so varne sobe kot dopolnitev že delujočim info-točkam in centrom za odvisnike od prepovedanih drog uredila naslednja mesta: Basel, Bern, Luzern, Schaffhausen, Solothurn, St. Gallen, Thun in Zürich. V Luzernu so varno sobo uredili kar v mestni hiši, s čemer so mestne oblasti, po mnenju nekaterih, skušale na simbolni ravni pokazati, da je obratovanje varnih sob pravzaprav v interesu vseh meščanov.

Vendarle pa je bilo pravno mnenje H. Schultza v literaturi soočeno s številnimi kritikami. Kritiki so vztrajali pri bolj ali manj izključno prohibitivno naravnani politiki do drog, obratovanje varnih sob so šteli za pravno nesprejemljivo, hkrati pa pod vprašaj postavljali njihovo dejansko moč zmanjševanja

⁷ Glej zlasti zbornik Dekleva, Grund, Nolimal (ur.): Paradigma zmanjševanja škode kot politika droge, (Mreža drog, 1997, št. 2-4) in zbornik Pragmatika socialnega dela na področju uživanja drog: zmanjševanje škode (Socialno delo, 1999, št. 4-6).

⁸ Pri iskanju odgovora na to vprašanje izhajam iz prispevka, ki sem ga pripravil v okviru raziskave Možnost oblikovanja varne sobe za injiciranje drog v Republiki Sloveniji – kazenskopravni vidiki. Raziskavo smo za potrebe Urada za droge pripravili Damjan Korošec, Katja Filipčič in jaz.

⁹ Schultz, 1989, str. 276–302.

rtveganj, povezanih z uživanjem prepovedanih drog. Tudi nekateri politični lobiji in posamezniki so nasprotovali in izvajali pritiske zoper obratovanje varnih sob. Ta nasprotovanja so se kazala med drugim tudi kot odklanjanje potrebnih soglasij v upravnih postopkih za gradbena dovoljenja, kot številne prijave organom policije, kazenske ovadbe zoper osebje, zaposleno v varnih sobah in celo pritožbah zoper mestne oblasti. Kljub omenjenim pritiskom proti ustanavljanju varnih sob pa je na politični ravni prevladalo prepričanje, da bi bilo nesprejemljivo vztrajati pri povsem prohibitivno naravnem modelu, ki dopušča številne smrti odvisnikov zaradi neustreznih pogojev uživanja prepovedanih drog.

V švicarskih varnih sobah je intravenoznim uživalcem prepovedanih drog dana možnost, da potem ko na črnem trgu pridobijo drogo, si jo v tridesetih minutah vbrizgajo v miru (v manj stresnih okoliščinah), v higieni pogojih in v bližini medicinske pomoči. Obiskovalcem varne sobe so na voljo sterilne injekcijske brizge in igle, žlice, askorbinski in alkoholni tamponi, obliži, raztopina kuhinjske soli in nekateri drugi medicinski pripomočki. Navzoče je medicinsko usposobljeno osebje, ki lahko ob predoziranju in drugih zapletih nudi prvo pomoč. Medicinsko usposobljeno osebje skrbi tudi za to, da je že uporabljeni pribor ustrezno uničen. Obiskovalci varnih sob so dolžni spoštovati hišni red in pogoje obratovanja varne sobe. Opozoriti je treba še, da je v varnih sobah prepovedan promet z nedovoljenimi drogami – to je namreč eden izmed pogojev, s katerim se skuša približati osnovnemu poslanstvu varnih sob: varne sobe naj izboljšajo pogoje uživanja tistim uživalcem prepovedanih drog, ki bi prepovedane droge uživali tudi sicer, a v slabših pogojih, ne smejo pa postati vzpodbujevalni dejavnik, ki bi širil krog uživalcev prepovedanih drog. Švicarske varne sobe so hkrati info-točka, kjer se uživalci lahko podučijo o terapevtskih programih odvajanja od prepovedanih drog in preventivnih ukrepov pred širjenjem virusa HIV. Svetovalci in zdravniki opravljajo tudi individualne svetovane pogovore z odvisniki.¹⁰

Uvedba in delovanje varnih sob v Nemčiji

Frankfurtske mestne oblasti so v začetku devetdesetih let zaprosile Centralni oddelek za boj proti kriminaliteti, povezani z mamili (*Zentralstelle für die Bekämpfung der Betäubungsmittelkriminalität*), ki deluje v okviru državnega tožilstva pri vrhovnem deželnem sodišču v Frankfurtu, za pravno mnenje o tem, ali bi mesto Frankfurt lahko uredilo in vzdrževalo varne sobe. Izdelano pravno mnenje¹¹ ugotavlja, da ureditev in vzdrževanje varnih sob pod določenimi pogoji ne bi nasprotovalo niti nemškemu Zakonu o mamilih (*Betäubungsmittelgesetz – BtMG*)

¹⁰ Podrobnejši prikaz delovanja varnih sob v Švici je na voljo v Körner, 2001, str. 663–664.

¹¹ Körner, 1994, str. 683–686.

niti ratificiranim mednarodnim sporazumom s področja boja proti prepovedanim drogam.

Na podlagi tega mnenja so se vse stranke frankfurtskega mestnega sveta v soglasju s pristojnimi deželnimi organi izrekle za uvedbo varnih sob. Urejene so bile štiri varne sobe, ki so tudi začele delovati.

Na zvezni ravni ustanovitev varnih sob sprva ni naletela na tako široko politično soglasje niti na podporo v pravni stroki. Pravni strokovnjaki so sprva povečini izhajali iz jezikovne razlage tedanjega 29. člena Zakona o mamilih (BtMG), ki je inkriminiral omogočanje uživanja prepovedanih drog¹², in ugotavljali, da bi bil upravljalec varne sobe kazniv po tem členu.¹³ Postopno pa je v pravno stroko vendarle prodrlo stališče, da vsako izboljšanje pogojev uživanja ne izpolnjuje inkriminacije iz 29. člena Zakona o mamilih (BtMG). V zvezi s tem so teleološko naravnane razlage Zakona o mamilih (BtMG) zlasti izpostavljale zakonodajalčevo »dvojno strategijo« politike do drog, ki poleg kazenskopravnih ukrepov predvideva tudi terapevtske ukrepe in ukrepe za zmanjševanje tveganja. Poudarjeno je bilo, da če bi ukrepi pomoči odvisnikom in ukrepi zmanjševanja škode prišli v nasprotje s kazenskopravnimi določbami, je treba slednje razlagati kar se da ozko (restriktivno).

Positivne izkušnje v Frankfurtu so še v nekaj drugih nemških deželah vzpodbudile ustanavljanje varnih sob. Uradne varne sobe so bile ustanovljene še v Hamburgu, Hannoveru in Saarbrücknu, številne neuradne pa tudi v drugih nemških mestih.

V nekaterih nemških deželah so bile ustanovljene tudi številne »neuradne« varne sobe, s katerimi so se večkrat ukvarjale tudi pravosodne institucije, ki so – v pomanjkanju pozitivnopravnih virov – svoje odločitve utemeljevale na standardih za obratovanje varnih sob, ki jih je postavilo navedeno pravno mnenje Vrhovnega državnega tožilstva v Frankfurtu o pravni sprejemljivosti varnih sob. Tako je bil v Frankfurtu sprožen kazenski postopek proti vodji neke frankfurtske socialne institucije, ker je dal odvisnikom od prepovedanih drog na voljo prostore v nekem zabojniku, vendar pa v njem ni zagotovil nadzora medicinsko usposobljenega osebja, poleg tega pa je bilo v zabojniku mogoče trgovati s prepovedanimi drogami. Pritožbena instanca bremenskega deželnega sodišča je zaplenila avtodom, ki je bil v uporabi kot »varna soba«, z utemeljitvijo, da ne izpolnjuje pogojev, kakršne je za obratovanje varne sobe predvidelo omenjeno pravno mnenje. Sodna praksa je še naprej šela kot protipravno obratovanje salonov za uživanje opija, kokain klubov ipd., saj je šlo upravljavcem teh prostorov za finančne koristi in ne za povečevanje možnosti preživetja odvisnikom. Tako v prostore, ki naj bi služili namenu varnih sob, v skladu

¹² Tedanja 10. točka 1. odstavka 29. člena nemškega Zakona o mamilih.

¹³ Glej zlasti Winkler, 1995, str. 216–218.

s sodno prakso ne sodijo: svetlobni in zvočni efekti, ponudba raznih pijač, plesne in erotične predstave, masažne storitve in prostitucija. Takšni komercialni podvigi namreč ne pomenijo povečevanja možnosti preživetja zasvojenim uživalcem, temveč širijo njihov krog.¹⁴

V začetku leta 1999 je nemška zvezna vlada, sestavljena iz Socialistične stranke Nemčije (SPD) in koalicije zelenih (Bündnis 90/Die Grünen), pripravila osnutek tretje novele Zakona o mamilih (BtMG). Leta 2000 je bil ta zakon spremenjen,¹⁵ tako da je ustanavljanje in upravljanje varnih sob izrecno izločeno iz inkriminacije omogočanja uživanja mamil, če deželni urad, ki je pristojen za zdravstvo, na podlagi deželnega predpisa,¹⁶ ki upošteva okvirne pogoje Zakona o mamilih (BtMG), izda ustrezno dovoljenje za obratovanje varne sobe. Za delujoče varne sobe je zakonodajalec predvidel prehodno obdobje, v katerem so se morale prilagoditi novim predpisom. Sprememba zakona ni pripeljala do splošne dekriminacije pomoči pri uživanju prepovedanih drog, saj obratovanje varne sobe po novem ni mogoče brez izrecnega dovoljenja pristojnega deželnega organa, ki izda dovoljenje po razmeroma strogih merilih 10. a člena Zakona o mamilih (BtMG) in posebnih deželnih predpisih, ter lahko izda dovoljenje le posebej usposobljenim državnim ustanovam, ne pa zasebnikom.

Možnost ustanavljanja varnih sob v Sloveniji – v okviru veljavne zakonodaje

Prvo vprašanje, ki si ga je smiselno zastaviti v okviru preučevanja kazenskopravne sprejemljivosti ustanavljanja varnih sob z vidika slovenskega pravnega reda, je, ali bi z ustrežno razlago Kazenskega zakonika (KZ) bilo ustanavljanje možno že v okviru veljavnega prava.

Glavna ovira na tem področju je 197. člen veljavnega slovenskega KZ (kaznivo dejanje z naslovom »Omogočanje uživanja mamil«), ki inkriminira različne načine omogočanja uživanja prepovedanih drog, med drugim izrecno tudi dajanje na voljo »prostorov za uživanje mamil«. ¹⁷

¹⁴ Razmeroma obsežno sodno prakso s tega področja povzema Kömer, 2001, str. 667–668.

¹⁵ Zakon velja od 1.4.2000.

¹⁶ Deželam je prepuščeno, da uredijo podrobnosti v zvezi z obratovanjem varnih sob, še zlasti pa da odločijo o tem, katera ustanova je dovolj usposobljena nuditi ustrezno terapevtsko in psihosocialno podporo, da lahko izvaja programe varnih sob.

¹⁷ Kot je znano, je slovenska zakonodaja terminološko neuskkljena glede izrazov »prepovedana droga« in »mamilo«. Med tem ko se vse bolj uveljavlja prvo poimenovanje, KZ še vedno vztraja pri slednjem. Tudi sam v prispevku uporabljam prvo poimenovanje, razen kadar dobesedno povzeman KZ ali drug predpis, ki uporablja izraz »mamilo«.

Najprej je torej treba preveriti, ali zgoraj navedenemu zakonskemu opisu ustreza tudi upravljanje varne sobe. V kazenskem pravu velja, da je zakonske opise treba razlagati ozko, torej je treba v dvomu izmed več možnih pomenov zakonskega besedila izbrati tistega, ki postavlja meje kaznivosti najozje. To mora v primeru 197. člena KZ veljati še toliko bolj, saj so v tem členu inkriminirana podporna dejanja pri ravnanju, ki samo po sebi ni protipravno.

Toda še s tako zožujočo razlago, ki ostaja na ravni besednih pomenov, ni mogoče utemeljiti, da zagotavljanje prostorov za uživanje prepovedanih drog, četudi v manj stresnih, manj tveganjih in bolj higienskih pogojih, ne ustreza zakonskemu opisu - »da na razpolago prostore«. Vendarle pa pravila razlage v pravu (tudi v kazenskem pravu!) dopuščajo, da v posameznih primerih »prebijemo« besedni pomen zakonskega opisa. Gre za t.i. argument teleološke redukcije: »Pri teleološki redukciji ne gre le za to, da zožimo možni jezikovni pomen predpisa, ampak ta pomen prebijemo, ker šele s tem dosežemo, da se tako utesnjeni pomen ujema z namenom, ki ga pravno pravilo ima.«¹⁸

Posebej je treba poudariti, da je metoda teleološke redukcije dopustna tudi v kazenskem pravu in ne nasprotuje načelu zakonitosti. Znamenito pravilo, da razlaga v kazenskem pravu ne sme iti prek meje, ki jo predstavljajo besedni pomeni (t.i. *Wortlautgrenze*), namreč omejuje razlagalca samo v »širino« (t.j. v smeri širjenja obsega ravnanj, ki jih je šteti za kazniva). Tako na primer H.-H. Jescheck in T. Weigend pravita: »Dejstvo, da predstavlja besedni pomen v kazenskem pravu mejo med dopustno razlago in nedopustno analogijo, ne pomeni, da sme iti razlaga v vsakem primeru do te meje. Večkrat formulacija določene biti inkriminacije prekorači področje uporabe, ki ga je želel zakonodajalec. V takšnih primerih je naloga razlagalca zakona zagotoviti 'volji zakona' veljavnost skozi teleološko redukcijo.«¹⁹

Z teleološkim razlaganjem (torej s sklicevanjem na cilje, ki jih je zasledoval zakonodajalec ob oblikovanju zakonskega besedila) so pravno sprejemljivost uvedbe varnih sob utemeljevala tudi nekatera nemška pravna mnenja v devetdesetih letih minulega stoletja.²⁰ Glede na to, da je šlo za obširen in pomemben doktrinarni spor s področja pravne sprejemljivosti obratovanja varnih sob, si moram privoščiti manjšo zastranitev in ga kratko predstaviti.

V odmevnem pravnem mnenju H.-H. Körner²¹ dokazuje, da izvajanje programa, katerega namen je socialno in zdravstveno izboljšati pogoje uživanja prepovedanih drog in s tem odvisnikom povečati možnost preživetja, ne more izpolnjevati zakonskih opisov, ki inkriminirajo omogočanje uživanja pre-

povedanih drog²². Kajti zakonodajalec je z inkriminiranjem omogočanja uživanja prepovedanih drog želel preprečiti negativne posledice, ki jih ima za javno zdravje širjenje kroga uživalcev prepovedanih drog, obratovanje varnih sob pa ne širi kroga uživalcev, temveč že obstoječim uživalcem nudi vsaj pogoje za bolj higiensko in socialno manj stigmatizirano uživanje prepovedanih drog z možnostjo takojšnje medicinske pomoči v primeru predoziranja. Ker obratovanje varnih sob zmanjšuje možnost prenašanja HIV in drugih nalezljivih bolezni ter znatno zmanjšuje ostala tveganja, povezana z uživanjem prepovedanih drog, njegov vpliv na javno zdravje kot pravno dobrino, ki je zavarovana s prepovedjo omogočanja uživanja prepovedanih drog, ni škodljiv temveč kvečjemu pozitiven. Po avtorjevem mnenju nemški zakonodajalec s prepovedjo omogočanja uživanja prepovedanih drog torej vsekakor ni želel inkriminirati ukrepov, ki zmanjšujejo zdravstvena tveganja uživalcev in povečujejo možnosti njihovega preživetja, zato upravljanja varnih sob ni mogoče subsumirati pod inkriminacijo omogočanja uživanja prepovedanih drog.

Körner se je v navedenem pravnem mnenju naslonil na doktrino diferenciacije, ki so jo v nemški kazenskopravni doktrini že prej zastopali nekateri avtorji. V skladu s to doktrino je pri preučevanju, ali določeno ravnanje izpolnjuje bit inkriminacije omogočanja uživanja prepovedanih drog, treba razlikovati med situacijo, ki ustvarja nov promet s prepovedanimi drogami, in situacijo, ki zgolj spremeni okoliščine uživanja prepovedanih drog. Ker se v drugi situaciji ne odpre nov vir za pridobivanje prepovedanih drog in se ne širi krog uživalcev, temveč se spremenijo zgolj pogoji uživanja, naj ne bi šlo za ravnanje, ki bi ga bilo mogoče spraviti pod inkriminacijo omogočanja uživanja prepovedanih drog.

Körnerjev pogled na pravno sprejemljivost varnih sob ni ostal brez kritik. Opozoriti velja predvsem na obširno kritiko, ki jo je pripravil Winkler²³. Avtor uvodoma ugovarja že dejanski podlagi, na kateri Körner gradi svoje pravne argumente. Zmanjšanje tveganja, ki ga lahko ponudijo varne sobe, je po Winklerjevem mnenju bistveno manjše, kot se ga skuša predstaviti: omejeno je namreč zgolj na zmanjševanje tveganj, ki so povezana z načinom uživanja prepovedanih drog, varne sobe pa ne morejo zmanjšati tveganj, povezanih s substanco droge, saj osebje v varnih sobah zmesi droge seveda ne more kontrolirati.²⁴ Še preden pa se spusti v kazenskopravno obravnavanje problematike, avtor podvomi v upravičenosti ustanavljanja varnih sob z vidika prava socialne varnosti: zdi se mu vprašljivo, da bi morale socialne pravice obsegati tudi nudenje varnih pogojev uživanja prepovedanih

²² V Nemčiji gre za 11. točko 1. odstavka § 29 tedaj veljavnega Zakona o mamilih (BtGM).

²³ Winkler, 1995, str. 216–218.

²⁴ Opozoriti velja, da se Winkler tukaj omeji zgolj na proaktivno zmanjševanje tveganja, spregleda pa možnosti reaktivnega zmanjševanja tveganja, torej da lahko medicinsko osebje s pravočasno medicinsko pomočjo prepreči smrti zaradi predoziranja.

¹⁸ Pavčnik, 1998, str. 151.

¹⁹ Jescheck, Weigend, 1997, str. 246.

²⁰ Pregledno glej pri Kreuzer, 1998, str. 645.

²¹ Körner, 1994, str. 683–686.

drog tistim posameznikom, ki jim ne uspe ali pa celo nočejo sodelovati v programih odvajanja odvisnosti.

V zvezi s kazenskopravno sprejemljivostjo ustanavljanja varnih sob, Winkler meni, da je argument, češ da zakonodajalec z inkriminacijo omogočanja uživanja prepovedanih drog ni želel zaobseči obratovanja varnih sob in drugih podpornih dejanj, ki zmanjšujejo tveganja, povezana z uživanjem prepovedanih drog, »objektivno napačen«. Z analizo razprav, ki so potekale v zveznem parlamentu,²⁵ dokazuje, da je zakonodajalec želel prav nasprotno: nedvoumno inkriminirati tudi takšna, čeprav nemara s plemenitimi cilji zaznamovana ravnanja. Zato je avtor prepričan, da je bit inkriminacije omogočanja uživanja prepovedanih drog izpolnjena ne glede na to, ali se z omogočanjem uživanja prepovedanih drog širi krog uživalcev, ali pa se z njo zgolj izboljšuje pogoje uživanja tistim, ki bi prepovedane droge tako ali tako uživali.

Polemiko med avtorjema je leta 2000 presekala nemški zvezni zakonodajalec, ki je pod določenimi (razmeroma restriktivnimi) pogoji izrecno dopustil varne sobe.

Dejstvo je, da so prve varne sobe v Zvezni republiki Nemčiji začele obratovati zgolj na podlagi pravnega mnenja, ki je z uporabo teleološke metode razlage dokazovalo, da je obratovanje varnih sob kazenskopravno dopustno. Vendarle pa je takšna teleološka razlaga močno odvisna od vrednostnih izhodišč, iz katerih izhaja razlagalec, kar navsezadnje pokaže tudi gornji povzetek goreče polemike. Čeprav naj bi spor potekal okrog tehnik razlage, je v ozadju jasno čutiti spopad dveh različnih vrednostnih usmeritev, iz katerih izhajata avtorja.

Situacija, v kateri je odgovor na vprašanje, ali je nekaj prepovedano ali ne, odvisna predvsem (ali celo zgolj) od vrednostnih izhodišč razlagalca, je z vidika pravne varnosti skrajno zoprna. Nekdo, ki deluje ali namerava delovati kot upravljavec varne sobe, je seveda zainteresiran za to, da pravna sprejemljivost njegovega službenega udejstvovanja ni utemeljena le na nekakšnih pravnih mnenjih in razlagah (za katere vemo, da so v pravo lahko zelo različne²⁶), temveč da bo nekje jasno določeno, da ga zaradi tega, kar dela, nihče ne bo preganjal.

²⁵ Gre za razprave, ki so potekale v zveznem parlamentu ob sprejemanju Zakona spremembah Zakona o mamilih (*Gesetz zur Änderung des Betäubungsmittelgesetzes*) leta 1992. Takrat je parlament sicer spremenil Zakon o mamilih tako, da je ta izrecno dovoljeval razdeljevanje sterilnih igel, v razpravi pa so poslanci CDU/CSU in F.D.P. nasprotovali splošnejšim omejitvam biti inkriminacije »omogočanja uživanja mamilk« ravno z argumentom, da bi te omogočile odpiranje varnih sob, čemur njihove stranke nasprotujejo. Podrobneje se je o teh razpravah mogoče poučiti v poročilu Bundestag-Drucksache 12/2737.

²⁶ Da je v pravo mogoče zagovarjati zelo različne (nemalokrat celo diametralno nasprotne) rešitve določenega pravnega problema, ni znano le pravnim strokovnjakom, temveč se je ta ugotovitev ustalila tudi v »ljudski misli«, o čemer pričajo številne šale. Med najbolj znanimi

Čeprav bi bilo mogoče tudi pri nas braniti stališče, da slovenski zakonodajalec z inkriminacijo omogočanja uživanja prepovedanih drog ni želel inkriminirati tudi povečevanja možnosti preživetja odvisnikov (in torej tudi ni želel s kaznijo groziti upravljalcem varnih sob), je prej ko ne mogoče pričakovati tudi nasprotovanja takšnemu stališču. Zlasti z vidika pravne varnosti se kaže izogibati situacijam, ko razhajanja s »črko zakona« in »razlago zakona« ne uživajo razmeroma enotne podpore. Ustanavljanje varnih sob, ki ne bi imelo izrecne opore v pozitivni zakonodaji, bi kaj lahko naletelo na ovire, vključno s kazenskimi ovadbami, na kar kažejo tudi pionirske izkušnje v drugih državah. Zato menim, da bi bilo bistveno bolje, da se status varnih sob zakonsko uredi.

Možnost ureditve varnih sob v Sloveniji – v prihodnje

V nadaljevanju torej izhajam iz predpostavke, da je za celovito ureditev statusa varnih sob najbolje, da se ga (tudi) pozitivnopravno uredi.

Najprej je treba opozoriti, da če želimo na pozitivnopravni ravni jasno določiti, da je obratovanje varnih sob (kazensko)pravno sprejemljivo, zaradi tega ni treba spreminjati KZ, ampak je to lahko urejeno tudi v drugem zakonu. V takšnem primeru imamo opraviti s situacijo, v kateri dovoljujoča (permisivna) norma nevtralizira učinke prepovedne (prohibitivne) norme. Takšen učinek dovoljujoče norme imenujemo izključitev protipravnosti. Razlogi izključitve protipravnosti so lahko urejeni tudi izven materialnega kazenskega prava²⁷, v konkretnem primeru bi lahko pravno podlago za dovoljenost obratovanja varnih sob urejal na primer Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog (ZPUPD)²⁸.

Povedano je mogoče ponazoriti s pravno ureditvijo razdeljevanja sterilnih injekcijskih igel. Tisti, ki da drugemu sterilno injekcijsko iglo, zato da si bo ta z njo vbrizgal prepovedano drogo, s tem na dobesedni ravni izpolni bit inkriminacije »omogočanja uživanja mamilk« ravno tako kot tisti, ki bi mu dal na voljo varno sobo. Na podlagi doseženega političnega konsenza, da je treba pri

je tista, ko nek možakar pride vprašat odvetnika, koliko je dve in dve odvetnik pa se nagne k njemu in ga zarotniško vpraša: »Koliko pa bi želeli, da naj bo?« Podobno naj bi že Rabelais poročal o tem, da je pravnik, h kateremu sta se prišli dve stranki pravdat, najprej opozoril nasprotnika na vse mogoče zakone in jima prebral dvajset strani brezsmiselne juristovske latinščine, nato pa predložil, naj kockata: sodo ali liho. Če bo sodo, ima prav tožnik, če bo liho, pa toženec.

²⁷ Ne samo, da so razlogi izključitve protipravnosti lahko urejeni izven kazenskega prava, lahko so urejeni celo v pravnem predpisu, ki je v hierarhiji pravnih aktov nižje od zakona, lahko pa celo sploh niso urejeni v pisanem pravnem viru, temveč izhajajo iz običajnega prava. Glede na pomen in razsežnosti problematike, bi vprašanje pravne sprejemljivosti delovanja varnih sob vendarle kazalo urediti na ravni zakona, podrobnosti v zvezi z njihovim delovanjem pa je mogoče urediti s podzakonskimi akti.

²⁸ Ur.l. RS, št. 98/1999, 2/2004.

uživalcih prepovedanih drog zmanjšati vsaj tveganja, povezana z uporabo nesterilnih injekcijskih igel, je slovenski zakonodajalec v ZPUPD med programe zmanjševanja škode izrecno uvrstil tudi programe razdeljevanja injekcijskih igel. Pravni status varnih sob bi bilo mogoče urediti na analogen način, saj sta problematika varnih sob in razdeljevanja injekcijskih igel načeloma primerljivi: izrecna uvrstitev varnih sob med programe zmanjševanja škode ne bi bila ni nič drugega kot odločitev za korak globlje v strategije zmanjševanja škode. Konkretnejša pravna vprašanja, povezana z obratovanjem varnih sob), pa bi bilo mogoče urediti s podzakonskimi akti.

Bistvo predlagane rešitve je torej, da naj se besedila kazenskega zakonika ne obremenjuje z izjemami, temveč naj zakon, ki ureja državne strategije obravnavanja problema uživanja prepovedanih drog, predvidi varne sobe kot enega izmed programov zmanjševanja škode. Takšna določba bi jasno in nesporno »nevtalizirala« inkriminacijo »omogočanja uživanja mamik«, ter se s tem izognila nesoglasjem, ki jih lahko potencialno sproži v prejšnjem razdelku opisana rešitev, ki ne predvideva posegov v zakonodajo, temveč pravno sprejemljivost varnih sob utemeljuje zgolj z metodo teleološke razlage zakonskega opisa kaznivega dejanja »omogočanja uživanja mamik«.

Druga pravna vprašanja v zvezi z obratovanjem varnih sob

V zvezi z obratovanjem varnih sob se odpirajo še številna druga pravna vprašanja, naj omenim le najpomembnejša:

a) Promet s prepovedanimi drogami v varnih sobah

Namen varnih sob je omogočiti uživalcu prepovedanih drog, da v manj stresnih, manj tveganih in bolj higienskih pogojih intravenozno uživa prepovedano drogo, ki jo je pridobil na črnem trgu. Zagovorniki varnih sob obenem poudarjajo, da namen teh sob ni ustanoviti »varne cone«, kjer bi bilo mogoče prodajati in kupovati prepovedane droge. Zato promet z njimi v teh prostorih ostaja protipraven, do neke mere pa ostaja nerešeno vprašanje, kako ga v vsakodnevni praksi obratovanja varnih sob preprečiti. Ena od možnosti je, da se količino prepovedane droge, ki jo ima lahko pri sebi obiskovalec varne sobe, omeji na odmerek, ki je potreben za enkratno lastno uporabo. V zvezi z morebitno tovrstno omejitvijo vendarle ostaja vprašljivo, kako jo v praksi izvajati, saj osebe v varni sobi ni pooblaščen izvajati osebnih preiskav obiskovalcev niti ne more na zanesljiv način ugotoviti, kolikšen odmerek je uživalcu potreben za enkratno lastno uporabo.

Kot argument proti varnim sobam je bilo pogosto izpostavljeno, da je promet s prepovedanimi drogami v varnih sobah težko preprečiti, še težje pa ga je preprečiti v njihovi neposredni okolici. Čeprav je to bržkone res, to samo po sebi ne bi smela

biti absolutna ovira za ustanavljanje varnih sob. Zlorab varnih sob seveda ni mogoče v celoti preprečiti, kot tudi ni mogoče v celoti preprečiti zlorab katere koli druge institucije, ki deluje v dobrobit posameznikov, na primer socialnega zavarovanja. Kljub možnosti zlorabe teh institucij, pa le redko pomislimo, da bi jih ukinili.²⁹

b) Komu omejevati dostop v varne sobe?

Eno najbolj spornih pravnih vprašanj v zvezi z obratovanjem varnih sob je, katerim ljudem omejevati dostop vanje. Tako naj po mnenju nekaterih v varne sobe ne bi smeli spustiti mladoletnih in nerazsodnih oseb.³⁰ V zvezi z omejevanjem dostopa v varne sobe nerazsodnim osebam se takoj zastavi vprašanje, kdo naj presoja njihovo razsodnost in po kakšnih merilih. Dejstvo, ki še posebej postavlja pod vprašaj upravičenost takšnega omejevanja, pa je, da je razsodnost močno odvisnih oseb pogosto zmanjšana do te mere, da bi jim bil na podlagi takšne omejitve onemogočen dostop do varnih sob. Takšno omejevanje bi torej lahko pripeljalo do nesprejemljivih končnih posledic: možnost uporabe bi bila omejena najbolj ogroženim osebam, katerim so programi zmanjševanja tveganja najbolj potrebni in katerim so varne sobe v prvi vrsti namenjene.

c) Pregon uporabnikov varne sobe zaradi prekrška po 33. členu Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami

Po 33. členu Zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (ZPPPD)³¹ stori prekršek, »kdor ima v posesti prepovedane droge v nasprotju z določbami tega zakona« (2. odstavek ZPPPD). Na ravni prekrška je kazniva tudi posest »manjše količine prepovedane droge za enkratno lastno uporabo« (2. odstavek ZPPPD).³²

Legitimnost in smiselnost kaznivosti posesti manjše količine prepovedane droge za enkratno lastno uporabo je seveda sporna.

²⁹ Prim. Schultz, 1989, str. 287.

³⁰ Glej zlasti Körner, op. cit., str. 686.

³¹ Ur.l. RS, št. 108/1999, 44/2000, 2/2004, 47/2004, 37/2005, Odl. US: U-I-335/02-20.

³² V polnem besedilu se 33. člen ZPPPD glasi: (1.) Z denarno kaznijo od 50.000 tolarjev do 150.000 tolarjev ali z zaporom do 30 dni se kaznuje za prekršek, kdor ima v posesti prepovedane droge v nasprotju z določbami tega zakona. (2.) Z denarno kaznijo od 10.000 tolarjev do 50.000 tolarjev ali z zaporom do 5 dni se kaznuje za prekršek, kdor ima v posesti manjšo količino prepovedane droge za enkratno lastno uporabo. (3.) Skladno z določbami zakona o prekrških se sme mileje kaznovati tisti storilec prekrška iz prvega odstavka tega člena, ki ima v posesti manjšo količino prepovedane droge za enkratno lastno uporabo in storilec prekrška iz prejšnjega odstavka, če prostovoljno vstopi v program zdravljenja uživalcev prepovedanih drog ali socialno varstvene programe, ki jih potrdira Zdravstveni svet ali Svet za droge.

Vendarle pa je ta določba del veljavnega prava, zato ni je v razpravi o varnih sobah ni mogoče povsem ignorirati.

V varnih sobah imajo obiskovalci možnost, da v zdravstveno manj tveganih okoliščinah uživajo prepovedane droge, ki jih prinesejo s seboj. Ni potrebna posebna pronicljivost za ugotovitev, da je posest prepovedanih drog nekakšen *condicio sine qua non* za obisk varne sobe. Zato bi v praksi dosledno izvajanje te prekrškovne določbe predstavljalo oviro za nemoteno delovanje varnih sob: uživalci se bodo le težka odločali za obisk varne sobe, če bodo vedeli, da jih tam čaka policijska patrolja, ki si na tistem mestu obeta veliko storilcev prekrška po 33. členu ZPPPD.

Primerjalnopravni pogled pokaže, da so se s primerljivim problemom soočili v Nemčiji na začetku uvajanja varnih sob.³³ Dokler status varnih sob ni bil pozitivnopravno urejen, so v mestih, v katerih so bile varne sobe vzpostavljene, problem reševali na podlagi dogovorov z organi pregona, da ti ne bodo ovirali delovanja varnih sob, dokler bodo le-te delovale v mejah predvidenih z že omenjenim pravnim mnenjem^{34,35} Pravna sprejemljivost teh sporazumov se je zdela nekaterim avtorjem sporna.³⁶

Glede odgovora na vprašanje, ali bi bili tudi slovenski organi pregona v prehodnem obdobju, dokler status varnih sob ne bi bil pozitivnopravno urejen, pripravljeni tolerirati obratovanje varnih sob z vidika 33. člena ZPPPD, ne morem spekulirati. Tudi z vidika potencialne ovire, ki jo obratovanju varnih sob predstavlja trenutni 33. člen ZPPPD, se kot najbolj nesporna kaže že predlagana rešitev, po kateri bi se pravni status varnih sob uredil v zakonu, ki ureja državno strategijo obravnavanja problema uživanja prepovedanih drog, v katerem bi bile varne sobe izrecno predvidene kot ena izmed možnosti zmanjševanja škode povezane z uživanjem prepovedanih drog. Pozitivnopravna zelena luč za delovanje varnih sob v okviru programov zmanjševanja škode bi po naravi stvari predstavljala razlog izključitve protipravnosti prekrška iz 3. odstavka 33. člena ZPPPD, saj je posest manjše količine prepovedane droge za enkratno lastno uporabo s strani obiskovalcev nujna predpostavka za izvajanje tega programa. Povedano seveda nikakor ni ovira za to, da bi zakonodajalec utemeljenost sedanje določbe 33. člena ZPPPD vendarle izpostavil kritičnemu razmisleku.

Sklep

Kot odgovor na represivno politiko do prepovedanih drog, ki ni dala zelenih rezultatov, obenem pa je imela tudi številne negativne učinke, so se izoblikovale strategije zmanjševanja

škode, v njihovem okviru tudi programi varnih sob. V razpravo o varnih sobah je hočeš nočeš treba pritegniti tudi pravne vidike in odgovoriti na naslednje vprašanje: ali je v sedanjem slovenskem pravnem redu dopustno ustanavljati varne sobe in če ne, kakšne spremembe so potrebne, da bi bilo to mogoče?

Takoj je jasno, da je glavna ovira na tem področju slovenski KZ, ki izrecno inkriminira dajanje na voljo prostorov za uživanje prepovedanih drog. Vendar pa ta ovira ni nepremostljiva, načelno si je mogoče zamisliti vsaj tri načine, kako jo preseči.

1. Prvi način bi bila seveda sprememba KZ. Spremeniti bi ga bilo na primer mogoče tako, da bi bili v zakonskem besedilu uradni programi varnih sob izrecno omenjeni kot izjema, na katero se inkriminacija »omogočanja uživanja mamil« ne nanaša. Tudi ob predpostavki, da bi morebitna takšna sprememba KZ dobila ustrezno politično podporo, ima takšna rešitev vsaj eno pomanjkljivost. KZ ni predpis, ki bi ga kazalo pogosto spreminjati, poleg tega pa zakonskega besedila KZ načelno ni priporočljivo pretirano obremenjevati z izjemami. Glede na to, da obstajajo tudi bolj elegantne rešitve, se v prispevku s to, prvo možnostjo, nisem podrobneje ukvarjal.
2. Drugi način bi bil, da se kazenskega zakonika ne spreminja in se zgolj na podlagi teleološke razlage izpelje sklep, da upravljavec varne sobe ni storilec kaznivega dejanja »omogočanja uživanja mamil«. Takšna razlaga bi temeljila na predpostavki, da zakonodajalec z inkriminacijo »omogočanja uživanja mamil« ni želel preprečiti pozitivnih učinkov, ki jih ima lahko obratovanje varnih sob. Ravno po tej poti so začele obratovati prve varne sobe v Švici in Nemčiji. Avtorji, ki so pisali pravna mnenja, so dokazovali, da izvajanje programa, katerega namen je socialno in zdravstveno izboljšati pogoje uživanja mamil in s tem odvisnikom povečati možnost preživetja, ne more biti kaznivo dejanje. Kajti zakonodajalec je z inkriminiranjem omogočanja uživanja prepovedanih drog želel preprečiti negativne posledice, ki jih ima za javno zdravje širjenje kroga uživalcev, obratovanje varnih sob pa ne širi kroga uživalcev, temveč že obstoječim uživalcem nudi pogoje za bolj higiensko in socialno manj stigmatizirano uživanje prepovedanih drog z možnostjo takojšnje medicinske asistencije v primeru predoziranja. Vendarle pa ni mogoče mimo tega, da je teleološko razlaganje pravnih določb v praksi pogosto močno odvisno od vrednostnih izhodišč, iz katerih izhaja razlagalec. Tako so tudi omenjena mnenja naletela na pravna in politična nasprotovanja, prav tako so prvi upravljavci varnih sob v Švici in Nemčiji naleteli na nasprotovanja in ovire, vključno s kazenskimi ovadbami. Zato je z vidika pravne varnosti bolje, da se pomembna in sporna vprašanja uredijo pozitivnopravno. Zato v prispevku nisem sledil niti tej, drugi možnosti, temveč sem skušal poiskati z vidika pravne varnosti sprejemljivejšo rešitev.
3. Tretja možnost je, da pravno sprejemljivost obratovanje varnih sob uredi zakon, ki ni kazenski zakonik. Posebej je treba poudariti: če želimo na pozitivnopravno določiti, da

³³ Glej zlasti Kreuzer, 1998, str. 645.

³⁴ Körner, 1994, str. 683–686.

³⁵ Kreuzer, 1998, str. 645.

³⁶ Glej zlasti Winkler, 1995, str. 217–218.

je obratovanje varnih sob z vidika kazenske zakonodaje sprejemljivo, zaradi tega ni treba spreminjati KZ, ampak je to lahko urejeno tudi v drugem zakonu. V takšnem primeru bi imeli pač opraviti s situacijo, v kateri bi dovoljujoča norma nevtralizirala učinke prepovedne norme (izključitev protipravnosti). Ni treba, da bi bili vsi razlogi izključitve protipravnosti urejeni v KZ, temveč so lahko urejeni tudi v drugih predpisih. V konkretnem primeru bi na primer lahko pravno podlago za dovoljenost obratovanja varnih sob urejal že omenjeni Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog. Bistvo predlagane rešitve je torej, naj se status varnih sob zakonsko uredi, vendar pa naj se besedila KZ ne obremenjuje z izjemami. Zato naj poseben zakon, ki ureja državne strategije soočanja s problemom uživanja prepovedanih drog, predvidi varne sobe kot enega izmed pravno dopustnih programov zmanjševanja škode. Takšna rešitev bi v zvezi z varnimi sobami jasno in nesporno »nevtralizirala« inkriminacijo »omogočanja uživanja mamil«, hkrati pa bi se s izognila morebitnim nesoglasjem, do kakršnih je prišlo v sistemih, ki so sprva problem skušali rešiti zgolj na podlagi razlage.

Literatura

1. Flaker, V. (1999). Namesto predgovora: o zmanjševanju škode. *Socialno delo* 4-6/1999, str. 209–210.
2. Hügel, H., Junge, W.-K., Lander, C., Winkler, K.-R. (2004). *Deutsches Betäubungsmittelrecht: Recht des Verkehrs mit Suchstoffen und psychotropen Stoffen – Kommentar*. Stuttgart, Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft.
3. Hügel, H., Junge, W.-K. (1987). *Deutsches Betäubungsmittelrecht: Recht des Verkehrs mit Suchstoffen und psychotropen Stoffen*. Stuttgart, Deutscher Apotheker Verlag, 1987.
4. Jescheck, H.-H., Weigend, T. (1996). *Lehrbuch des Strafrechts – Allgemeiner Teil*. Berlin, Duncker & Humblot.
5. Kanduč, Z. (1999). O nekaterih normativnih vprašanjih v zvezi s politiko do prepovedanih drog. *Socialno delo* 4-6/1999, str. 255–260.
6. Kanduč, Z. (ur.) (2005). *Ženske, droge in zapor*. Ljubljana, Inštitut za kriminologijo.
7. Körner, H.-H. (1994). *Betäubungsmittelgesetz. Arzneimittelgesetz*. München, Verlag C.H. Beck.
8. Körner, H.-H. (2001). *Betäubungsmittelgesetz. Arzneimittelgesetz*. München, Verlag C.H. Beck.
9. Körner, H.-H. (1993). Die Strafrechtspraxis im Labyrinth neuer Betäubungsmittelrechtsbestimmungen. *Strafverteidiger* 4/93, str. 233–239.
10. Körner, H.-H. (1995). Erwiderung auf Winkler. *Strafverteidiger* 4/95, str. 218–219.
11. Körner, H.-H. (1994). Gutachten zur Zulässigkeit von Gesundheitsräumen für den hygienischen und stressfreien Konsum von Betäubungsmitteln durch Opiatabhängige. *Strafverteidiger* 12/94, str. 683–686.
12. Kreuzer, A. (ur.) (1998). *Handbuch des Betäubungsmittelstrafrechts*. München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
13. Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*. Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, 2004.
14. Pavčnik, M. (1998). *Argumentacija v pravu (od življenjskega primera do pravne odločitve)*. Ljubljana, Cankarjeva založba.
15. Roxin, C. (1997). *Strafrecht – Allgemeiner Teil I (Grundlagen Aufbau der Verbrechenslehre)*. München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
16. Schultz, H. (1989). Der Rechtsstellung der Fixerräume – Ein Gutachten. *Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht* 3/1989, str. 276–302.
17. *Use of Narcotic Drugs in Public Injection Rooms under Public International Law*. [Mnenje Švicarskega inštituta za primerjalno pravo iz leta 2000.]
18. Winkler, K.-R. (1995). Zur Zulässigkeit von »Fixerstuben«. *Strafverteidiger* 4/95, str. 216–218.

Public drug injection rooms – in Slovenia too ?

Matjaž Ambrož, LL.D., Assistant, Faculty of Law, Poljanski nasip 2, 1000 Ljubljana, Slovenia

Strategies of harm reduction have been developed as a response to repressive policies toward prohibited drugs, which have not produced the desired results and, at the same time, have also had many negative effects.

Instead of meeting unrealistic goals with repressive and therapeutic measures, aimed at the abstinence of drug users, these strategies have adopted a more pragmatic aim: to alleviate the harmful effects of drug use. Some harm reduction strategies have been carried out in Slovenia since the beginning of nineties, but a debate whether it is time to introduce in Slovenia also public drug injection rooms, i.e. a place where drug users would have the possibility of less stressful, less stigmatized and more hygienic injection of prohibited drugs, is gaining ground. This debate has got also criminal law aspects, because providing a place for the use of prohibited drugs is a criminal offence in Slovene criminal law. The paper proposes several possibilities for overcoming this legal obstacle, among which the author opts for the regulation of safe rooms by a special statute.

Key words: public drug injection rooms, prohibited drugs, Slovenia, Switzerland, Germany

UDC: 613.83:178.8